

België onder

Transport en communicatie tijdens de 19de eeuw

stoom

BART VAN DER HERTEN

INHOUDSTAFEL

INHOUDSTAFEL	5
WOORD VOORAF	11
INLEIDING	13
LIJST MET AFKORTINGEN	25
LIJST MET GRAFIEKEN	25
LIJST MET TABELLEN	26
LIJST MET BIJLAGEN	27

DEEL 1. DE (TELE)COMMUNICATIESECTOR IN BELGIË, 1831-1913. NAAR EEN OVERHEIDSMONOPOLIE

INLEIDING BIJ DEEL 1	31
HOOFDSTUK 1. HET PRILLE BEGIN VAN DE BELGISCHE COMMUNICATIESECTOR. DE ONTWIKKELING VAN DE POST 1831-1913	35
1. Inleiding	35
2. De databank	36
2.1. De productie in de sector van het postwezen	36
2.2. De toegevoegde waarde	38
2.3. De infrastructuur van de post	39
3. Tussen fiscale instelling en dienst in het algemeen belang	40
3.1. De Belgische post in 1830. Historisch perspectief	40
3.2. Van marginale bedrijvigheid tot dienst in het algemeen belang (1831-1850)	42
3.3. Verdere kwantitatieve groei (1850-1913)	55
3.4. De ontwikkeling van het internationale postverkeer	58
3.5. De dienstverlening van de Belgische post	60
3.6. De ontwikkeling van de tarieven voor brieven	61
4. Besluit	63

HOOFDSTUK 2. DE TELEGRAFIE: VOORSPOEDIGE ONTWIKKELING IN EEN INTERNATIONALE CONTEXT	65
1. Inleiding	65
2. De databank	66
2.1. De productie in de sector van de elektrische telegrafie	66
2.2. De toegevoegde waarde	68
2.3. Het netwerk van de elektrische telegrafie	70
3. Het verlenen van concessies voor openbare werken door de wet van 19 juli 1832	72
3.1. Inleiding	72
3.2. De voorbereiding van de wet	73
3.3. De wettekst	74
3.4. Verlenging en wijzigingen	75
3.5. Besluit	77
4. Een nieuwe technologie in het communicatielandschap	77
4.1. De ontwikkeling van optische telegraaflijnen in België, 1803-1847 ..	77
4.2. De opkomst van de elektrische telegrafie	83
4.3. De internationale gerichtheid van de telegrafie	101
4.4. De tarieven van de elektrische telegrafie	103
5. Besluit	109
HOOFDSTUK 3. DE TELEFONIE ALS SNELLE GROEIERS	111
1. Inleiding	111
2. De databank	112
2.1. De productie in de sector van de telefonie	112
2.2. De toegevoegde waarde	112
2.3. De infrastructuur van de telefonie	115
3. De ontwikkelingen van een revolutionaire technologie.....	116
3.1. De eerste toepassingen door de private sector, 1879-1883.....	116
3.2. De periode van gemengd initiatief, 1883-1893.....	124
3.3. Een monopolistische exploitatie door de Staat, 1893-1913.....	126
3.4. De tarieven van het telefoonverkeer.....	131
4. Besluit	134
BESLUIT BIJ DEEL 1	135

DEEL 2. BINNENLANDS TRANSPORT IN BELGIË: EEN VERHAAL VAN DYNAMIEK EN STAGNATIE

INLEIDING BIJ DEEL 2	143
----------------------------	-----

HOOFDSTUK 4. HET WEGTRANSPORT IN BELGIË. VAN OVERHEERSENDE SECTOR NAAR DIENSTVERLENING IN FUNCTIE VAN DE SPOORWEGEN	147
--	-----

1. Inleiding	147
2. De databank	149
2.1. De productie in de sector van het wegtransport	149
2.2. De toegevoegde waarde	160
2.3. De infrastructuur van het wegvervoer	162
3. De overheidspolitiek met betrekking tot de wegeaanleg	163
3.1. De Oostenrijkse, Franse en Hollandse tijd	163
3.2. De wetgeving over de wegentol	168
3.3. Wegeaanleg in België tijdens de 19 ^{de} eeuw	176
4. De organisatie van het wegtransport in België	203
4.1. De overheidspolitiek sinds de Franse tijd	203
4.2. De periode 1830-1913: het wegtransport onder invloed van de spoorwegen	209
5. Besluit	216

HOOFDSTUK 5. DE BINNENSCHIEPVAART: DE VERGETEN SECTOR	219
---	-----

1. Inleiding	219
2. De databank	221
2.1. De productie in de sector van de binnenscheepvaart	221
2.2. De toegevoegde waarde	226
2.3. De infrastructuur van de binnenscheepvaart	231
3. De trage ontwikkeling van het netwerk van binnenwateren	232
3.1. De Belgische waterwegen vóór 1830	232
3.2. De waterwegen tijdens de periode 1830-1913	238
3.3. Het vervoer op de waterwegen	265
3.4. De overheidspolitiek in verband met de tol op de Belgische waterwegen	272
4. Besluit	287

HOOFDSTUK 6. DE SPOORWEGEN. EEN PROBLEMATISCHE VERHOUDING
TUSSEN STAAT EN PRIVATE SECTOR 289

1. Inleiding	289
2. De databank	290
2.1. De productie in de sector van de spoorwegen	290
2.2. De toegevoegde waarde	291
2.3. De netwerkvorming van de spoorwegen	292
3. De Belgische spoorwegen als motor van de Belgische economische ontwikkeling	293
3.1. Een nieuwe interpretatie over de besluitvorming rond de eerste spoorlijn in België, 1830-1834	293
3.2. Krachtlijnen in de evolutie van de Belgische staatsspoorwegen	314
3.3. De private spoorwegen	331
3.4. Naar de eenmaking van het netwerk (1870-1913)	343
3.5. De tarieven van de staatsspoorwegen	349
4. Besluit	374

HOOFDSTUK 7. DE BUURTSPOORWEGEN EN DE VERDERE ONTSLUITING
VAN HET BELGISCH PLATTELAND 377

1. Inleiding	377
2. De databank	378
2.1. De productie in de sector van de buurtspoorwegen	378
2.2. De toegevoegde waarde	380
2.3. De infrastructuur van de buurtspoorwegen	380
3. De ontsluiting van het platteland door een 'autonoom overheidsbedrijf' ..	381
3.1. Naar een nieuw spoorwegconcept: van spoorwegen met lokaal belang naar regionale buurtspoorwegen	381
3.2. Nieuwe ontwikkelingen: naar een 'autonoom overheidsbedrijf'	387
3.3. De evolutie van het netwerk	393
3.4. De tarieven	399
4. Besluit	401

HOOFDSTUK 8. DE STEDELIJKE TRAMWEGEN..... 403

1. Inleiding	403
2. De databank	404
2.1. De productie in de sector van de tramwegen	404
2.2. De toegevoegde waarde	410
2.3. De infrastructuur van de stedelijke tramwegen	412

3. De ontwikkeling van de tramwegen in België, 1867-1913	416
3.1. Definitie	416
3.2. De economische context	416
3.3. De wetgeving op de tramwegen	417
3.4. Van individuele concessies naar stedelijke monopolies	421
4. Besluit	429

BESLUIT BIJ DEEL 2	431
--------------------------	-----

ALGEMEEN BESLUIT	433
------------------------	-----

1. Inleiding	433
2. Synthetische terugblik op de databank	434
2.1. De productie	434
2.2. De toegevoegde waarde	439
3. Transport en communicatie in België: vernieuwing en stagnatie?	445
3.1. Een striemende aanklacht door G. De Leener	445
3.2. Evaluatie van de voorstellen van De Leener	448
3.3. Een verdere periodisering van de 19 ^{de} -eeuwse transport- geschiedenis	449
3.4. De originele bijdrage van België tot de transport- en communicatiesectoren	451
3.5. De ontwikkeling van prijzen en tarieven	453
3.6. Vraag en aanbod: de Staat aan het roer	454
3.7. Het laatste woord	455

BIJLAGEN	457
----------------	-----

BIBLIOGRAFIE	515
--------------------	-----